

פתרון מטלה 1 – חשבון אינפיניטסימלי 2 (2-80132)

10 במאי 2024

שאלה 1

סעיף א'

נוכיח כי הפונקציה $f(x) = x^3 + 5x^2 + 1$ גזירה בנקודה $x_0 = 3$.

על-פי הגדרת הנגזרת הגבול הבא צריך להתקיים:

$$\begin{aligned} & \lim_{h \rightarrow 0} \frac{f(3+h) - f(3)}{h} \\ &= \lim_{h \rightarrow 0} \frac{1}{h} ((3+h)^3 + 5(3+h)^2 + 1 - 3^3 - 5 \cdot 3^2 - 1) \\ &= \lim_{h \rightarrow 0} \frac{1}{h} ((3+h)^3 + 5(3+h)^2 - 72) \\ &= \lim_{h \rightarrow 0} \frac{1}{h} (3^3 + 3 \cdot 3^2 h + 3 \cdot 3 h^2 + h^3 + 5 \cdot 3^2 + 5 \cdot 6h + 5h^2 - 72) \\ &= \lim_{h \rightarrow 0} \frac{1}{h} (27h + 9h^2 + h^3 + 30h + 5h^2) \\ &= \lim_{h \rightarrow 0} 57 + 14h + h^2 \\ &= 57 + 14 \cdot 0 + 0^2 = 57 \end{aligned}$$

מצאנו כי הגבול מתקיים ולכן הפונקציה גזירה בנקודה ואף מתקיים $\left. \frac{df}{dx} \right|_{x=x_0} = 57$.

סעיף ב'

נוכיח כי הפונקציה $f(x) = \sqrt[3]{x}$ גזירה בנקודה $x_0 = 2$.

הוכחה. נגזרת מוגדרת בנקודה אם ורק אם הגבול הבא מתקיים:

$$\begin{aligned} & \lim_{h \rightarrow 0} \frac{1}{h} (\sqrt[3]{2+h} - \sqrt[3]{2}) \\ &= \lim_{h \rightarrow 0} \frac{1}{h} (\sqrt[3]{2+h} - \sqrt[3]{2}) \frac{\sqrt[3]{(2+h)^2} + \sqrt[3]{2(2+h)} + \sqrt[3]{2^2}}{\sqrt[3]{(2+h)^2} + \sqrt[3]{2(2+h)} + \sqrt[3]{2^2}} \\ &= \lim_{h \rightarrow 0} \frac{1}{h} \frac{2+h-2}{\sqrt[3]{(2+h)^2} + \sqrt[3]{2(2+h)} + \sqrt[3]{2^2}} \\ &= \lim_{h \rightarrow 0} \frac{1}{\sqrt[3]{(2+h)^2} + \sqrt[3]{2(2+h)} + \sqrt[3]{2^2}} \\ &= \frac{1}{\sqrt[3]{(2+2)^2} + \sqrt[3]{2(2+2)} + \sqrt[3]{2^2}} \\ &= \frac{1}{3\sqrt[3]{4}} \end{aligned}$$

מש"ל

מצאנו כי הגבול מתקיים ולכן נובע כי $f'(2) = \frac{1}{3\sqrt[3]{4}}$.

סעיף ג'

נראה את הטענה כי הפונקציה $f(x) = \lfloor x \rfloor$ גזירה בכל נקודה $x_0 \in \mathbb{R}$ על-ידי דוגמה נגדית: נגדיר $x_0 \in \mathbb{Z}$, ידוע כי הפונקציה f איננה רציפה בנקודות x_0 , ולכן עומדת בסתירה לטענה כי הן גזירות בנקודה זו.

שאלה 2

תהי f פונקציה המוגדרת על ידי

$$f(x) = \begin{cases} -x & 0 \leq x \\ 1 & x < 0 \end{cases}$$

סעיף א'

נראה כי הפונקציה גזירה מימין בנקודה $x_0 = 0$:

לכל סביבה ימנית של 0 ב- f מתקיים $f(x) = -x$, ואנו כמובן יודעים כי ביטוי זה גזיר וערך נגזרתו הוא -1 , לכן נסיק כי גם f גזירה מימין בנקודה.

סעיף ב'

נחשב את הפונקציה $f \circ f$:

עבור $x < 0$ נקבל $f(x) = 1$ ובהתאם $f(1) = -1$ ולכן $(f \circ f)(x) = -1$.

עבור $0 < x$ נקבל $f(x) = -x$, ובהתאם $f(-x) = 1$ ולכן $(f \circ f)(x) = 1$.

לבסוף נחשב $f(f(0)) = f(0) = 0$:

$$f \circ f = \begin{cases} -1 & x < 0 \\ 0 & x = 0 \\ 1 & x > 0 \end{cases}$$

סעיף ג'

תהי פונקציה g אשר מוגדרת בסביבה מלאה של $x_0 \in \mathbb{R}$, וגזירה מימין בנקודה, ותהי פונקציה h המוגדרת בסביבה מלאה של $x_1 = g(x_0)$ וגזירה מימין ב- x_1 . נוכיח כי $h \circ g$ גזירה מימין אף היא בנקודה x_0 :

הוכחה. הלכה למעשה טענה זו נובעת ישירות ממשפט הרכבת פונקציות בגבולות חלקיים.

ידוע כי g גזירה מימין ולכן גם רציפה מימין בנקודה ולכן

$$\lim_{x \rightarrow x_0^+} g(x) = g(x_0) = x_1, \quad \lim_{x \rightarrow x_1^+} \frac{h(x) - h(x_1)}{x - x_1}$$

נשתמש במשפט ההרכבה:

$$\lim_{g(x) \rightarrow x_1^+} \frac{h(g(x)) - h(g(x_0))}{x - g(x_0)} = \lim_{x \rightarrow x_1^+} \frac{h(x) - h(x_1)}{x - x_1}$$

מש"ל

והגבול כמובן מוגדר

שאלה 3

סעיף א'

$$\begin{aligned} & \lim_{h \rightarrow 0} \frac{f(x_0 - 2h) - f(x_0 + 3h)}{h} \\ &= \lim_{h \rightarrow 0} \frac{f(x_0 - 2h) - f(x_0) + f(x_0) - f(x_0 + 3h)}{h} \\ &= \lim_{h \rightarrow 0} 2 \frac{f(x_0 - 2h) - f(x_0)}{2h} - 3 \frac{f(x_0 + 3h) - f(x_0)}{3h} \\ &= 2f'(x_0) - 3f'(x_0) = -f'(x_0) \end{aligned}$$

סעיף ב'

נגדיר את הפונקציה $g(x) = |x|$ ונבחן את הנקודה $x_0 = 0$.

אנו כבר יודעים כי הפונקציה איננה גזירה בנקודה זו, למרות זאת מתקיים:

$$\lim_{h \rightarrow 0} \frac{g(0+h) - g(0-h)}{2h} = \lim_{h \rightarrow 0} \frac{|h| - |-h|}{2h} = \lim_{h \rightarrow 0} \frac{|h| - |h|}{2h} = 0$$

דהינן, הגבול מתקיים וערכו 0 בסתירה לאי-קיום הנגזרת בנקודה זו.

שאלה 4

תהינה f, g פונקציות המוגדרות בסביבה של $x_0 \in \mathbb{R}$.

סעיף א'

$$h(x) = \begin{cases} f(x) & x < x_0 \\ g(x) & x \geq x_0 \end{cases} \quad \text{נוכיח כי אם } f(x_0) = g(x_0) \text{ וגם } f'_-(x_0) = g'_+(x_0) \text{ אז הפונקציה } h \text{ גזירה ב-} x_0$$

הוכחה. הפונקציה h מתלכדת בסביבתה הימנית עם g ובשמאלית עם f ולכן מתקיימים הגבולות:

$$\lim_{x \rightarrow x_0^-} \frac{h(x) - h(x_0)}{x - x_0} = \lim_{x \rightarrow x_0^-} \frac{f(x) - f(x_0)}{x - x_0} = f'_-(x_0) = g'_+(x_0) = \lim_{x \rightarrow x_0^+} \frac{g(x) - g(x_0)}{x - x_0} = \lim_{x \rightarrow x_0^+} \frac{h(x) - h(x_0)}{x - x_0}$$

וקיבלנו כי $h'(x_0)$ מוגדרת שכן שני הגבולות החלקיים מתכנסים לאותו ערך ולכן גם הגבול הכללי מתקיים. מש"ל

סעיף ב'

נפריך את הטענה כי אם f, g גזירות בנקודה x_0 אז גם g גזירה בנקודה זו על-ידי דוגמה נגדית:

$$\text{נגדיר } x_0 = 0, g(x) = |x| \text{ ו-} f(x) = 0$$

כמובן שמתקיים $f(x)g(x) = 0$ לכל x בתחום הגדרתן, וברור כי $f'(0) = 0$, אך g איננה גזירה ב- $x_0 = 0$.

סעיף ג'

נסתור את הטענה כי אילו $f, g : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ וגם f לא גזירה ב- x_0 ו- g גזירה בכל נקודה אז $g \circ f$ איננה גזירה ב- x_0 עם דוגמה נגדית.

נגדיר שוב $g(x) = |x|$ ו- $f(x) = 0$ עבור $x_0 = 0$. ברור למה תנאי הטענה מתקיימים אך כמובן $g \circ f = 0$ לכל $x \in \mathbb{R}$ ולכן גם גזירה בתחום זה.

שאלה 5

תהי h פונקציה גזירה בנקודה $x_0 \in \mathbb{R}$.

סעיף א'

נתון כי קיימת $\delta > 0$ כך שמתקיים $h(x_0) < h(x)$ לכל $x \in (x_0, x_0 + \delta)$.

נוכיח כי $0 \leq h'(x_0)$

הוכחה. נניח בשלילה כי $h'(x_0) < 0$. לכן מתקיים

$$\lim_{x \rightarrow x_0^+} \frac{h(x) - h(x_0)}{x - x_0} < 0$$

על-פי הגדרת הגבול הנתון, נובע כי ל- $\delta = \epsilon$ קיים δ_0 כך שלכל $x \in \mathbb{R}$ המקיים $0 < x - x_0 < \delta_0$ מתקיים

$$\frac{h(x) - h(x_0)}{x - x_0} < 0 \wedge x - x_0 > 0 \implies h(x) - h(x_0) < 0 \implies h(x) < h(x_0)$$

מש"ל

בסתירה לטענה, לכן לא מתקיים $h'(x_0) < 0$ ובהתאם נובע כי $h'(x_0) \geq 0$.

סעיף ב'

נניח כי $h'(x_0) > 0$ ונוכיח $h(x) > h(x_0)$ $\forall x \in (x_0, x_0 + \delta)$ $\exists \delta$.

הוכחה. למעשה, זוהי הוכחה דומה להוכחה של הסעיף הקודם, מתקיים הגבול החד-צדדי:

$$h'_+(x_0) = \lim_{x \rightarrow x_0^+} \frac{h(x) - h(x_0)}{x - x_0} > 0$$

נבחר $\epsilon > 0$ אשר עבורו נתונה δ_0 עבורה לכל $x \in \mathbb{R}$ המקיים $0 < x - x_0 < \delta_0$ מתקיים:

$$\frac{h(x) - h(x_0)}{x - x_0} > 0 \implies h(x) - h(x_0) > 0 \implies h(x) > h(x_0)$$

ולבסוף נגדיר $\delta = \delta_0$.

את הכיוון ההפוך נוכיח באותה הדרך בדיוק עבור הפונקציה $h^*(x) = -h(x)$ והנקודה $x_1 = -x_0$, ונראה כי הטענה מתקיימת במלואה. מש"ל

שאלה 6

סעיף א'

יהי $n \in \mathbb{N}$ ותהי $f_n : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ המוגדרת על-ידי $f_n(x) = x^n$.

נוכיח כי f_n גזירה ב- $x_0 \in \mathbb{R}$ וכי $f'_n(x_0) = nx_0^{n-1}$.

הוכחה. נבחן את הגדרת הנגזרת:

$$\begin{aligned} & \lim_{h \rightarrow 0} \frac{1}{h} (f_n(x_0 + h) - f_n(x_0)) \\ &= \lim_{h \rightarrow 0} \frac{1}{h} ((x_0 + h)^n - x_0^n) \\ &= \lim_{h \rightarrow 0} \frac{1}{h} \left(\left(\sum_{i=0}^n \binom{n}{i} x_0^i h^{n-i} \right) - x_0^n \right) \quad \text{פירוק בינומי} \\ &= \lim_{h \rightarrow 0} \frac{1}{h} \left(\sum_{i=0}^{n-1} \binom{n}{i} x_0^i h^{n-i} \right) \\ &= \lim_{h \rightarrow 0} \sum_{i=0}^{n-1} \binom{n}{i} x_0^i h^{n-i-1} \\ &= \sum_{i=0}^{n-1} \lim_{h \rightarrow 0} \binom{n}{i} x_0^i h^{n-i-1} \quad \text{סכום סופי ואריתמטיקה של גבולות} \\ &= \binom{n}{n-1} x_0^{n-1} + \sum_{i=0}^{n-2} \binom{n}{i} x_0^i 0^{n-i-1} \\ &= f'_n(x_0) = nx_0^{n-1} \end{aligned}$$

מש"ל

סעיף ב'

יהי $n \in \mathbb{Z}$ ותהי $f_n : \mathbb{R} \setminus \{0\} \rightarrow \mathbb{R}$ המוגדרת על-ידי $f_n(x) = x^n$.

נוכיח כי f_n גזירה בנקודה $x_0 \in \mathbb{R} \setminus \{0\}$ ואף $f'_n(x_0) = nx_0^{n-1}$.

הוכחה. אילו $n > 0$ אז מתקיים $n \in \mathbb{N}$, והטענה מתקיימת על-פי הסעיף הקודם, לכן נניח כי $n < 0$.

נגדיר $m = -n$ ונראה כי מתקיים $f_n(x) = \frac{1}{x^m}$ לכל $x \neq 0$.

$$\begin{aligned} & \lim_{h \rightarrow 0} \frac{1}{h} (f_n(x_0 + h) - f_n(x_0)) \\ &= \lim_{h \rightarrow 0} \frac{x_0^m - (x_0 + h)^m}{h x_0^m (x_0 + h)^m} \\ &= \lim_{h \rightarrow 0} \frac{-mx_0^{m-1} - h \sum_{i=0}^{m-2} \binom{m}{i} x_0^i h^{m-i-1}}{x_0^m (x_0 + h)^m} \\ &= \frac{-mx_0^{m-1}}{x_0^{2m}} = \frac{m}{x_0^{m+1}} = nx_0^{n-1} \end{aligned} \quad \begin{aligned} &= \lim_{h \rightarrow 0} \frac{1}{h} \left(\frac{1}{(x_0 + h)^m} - \frac{1}{x_0^m} \right) \\ &= \lim_{h \rightarrow 0} \frac{-\sum_{i=0}^{m-1} \binom{m}{i} x_0^i h^{m-i-1}}{x_0^m (x_0 + h)^m} \\ &= \frac{-mx_0^{m-1} + 0}{x_0^m (x_0 + 0)^m} \end{aligned}$$

מש"ל

שאלה 7

סעיף א'

יהי $0 < x \in \mathbb{R}$, נוכיח כי קיים $n \in \mathbb{Z}$ יחיד כך שמתקיים $10^n \leq x < 10^{n+1}$.

הוכחה. נשים לב כי הקטע $[10^n, 10^{n+1})$ מייצג את הקטע מהטענה, ונשים לב כי

$$\bigcap_{n=-\infty}^{\infty} [10^n, 10^{n+1}) = (-\infty, \infty)$$

את הטענה ניתן להוכיח בקלות באינדוקציה, לכן בוודאי $x \in (-\infty, \infty)$.

נניח בשלילה כי ישנם שני $n < n_0$ המקיימים את הטענה, לכן $10^{n_0} \leq x < 10^{n_0+1}$ ו- $10^n \leq x < 10^{n+1}$.

נשים לב גם כי $10^n < 10^{n_0}$ ובהתאם $10^{n+1} \leq 10^{n_0}$. ונקבל כי $x < 10^{n+1} \leq 10^{n_0} < x$, לכן בהכרח אין שני n -ים שונים המקיימים את הטענה.

מש"ל

סעיף ב'

עבור $0 < x \in \mathbb{R}$ נוכיח כי קיימים $n \in \mathbb{Z}$ ו- $x' \in [0, 1)$ יחידים כך ש- $\log_{10}(x) = n + x'$.

הוכחה. נראה כי מתקיים $n \leq \log_{10}(x) < n + 1$ על-פי החלק השלם $\lfloor n + x' \rfloor = n$.

בהתאם מתקיים גם $10^n \leq 10^{\log_{10}(x)} = x < 10^{n+1}$, וטענה זו נכונה על-פי הסעיף הקודם.

מש"ל

סעיף ג'

בסעיף א' הוכחנו את הטענה אשר חוסמת כל מספר במספר הקטן ביותר בעל אותה כמות ספרות כמוהו והמספר הגדול ביותר עם כמות הספרות הזו, היא $n + 1$. כמובן הסיבה היא שהמספר הוא $n + 1$ היא שהכפלה ב-10 מוסיפה ספרה, וכאשר האיבר הנייטרלי לחיבור לא מוכפל בעשר כלל, הוא עדיין מצריך ספרה יחידה לכתיבה.

בסעיף ב' מצאנו כי $\lfloor \log_{10}(x) \rfloor = n$, לכן בהתאם כמות הספרות במספר x היא $\lfloor \log_{10}(x) \rfloor + 1$.

סעיף ד'

$$10^5 \leq 493566 < 10^6 \implies 5 \leq \log_{10}(493566) < 6$$

לכן הערך הוא בערך 5 או 6.